

Nya grepp

Gösta Bohmans felslagna beräkningar har blivit ett kärt ämne i vårens ekonomiska diskussion, men det är egentligen en skendebatt. Prognoser grundas med nödvändighet på osäkra antaganden och får göras om när förhållandena ändras. Denna gång är det oljeprisernas fortsatta klättrande mot höjderna som kullkastar finansplanens mera försiktiga antaganden. Långt viktigare än den sifferexercis som oppositionen gör till slagträ mot regeringen är den debatt som inte förs, nämligen vilka nya grepp som Sveriges regering måste ta för att Sverige under 80-talet skall komma ur sina ekonomiska svårigheter.

Den budget som regeringen Fälldin lade fram i januari illustrerar landets ekonomiska problem. Rödpennan har gått fram som aldrig förr. Många statliga myndigheter tvingas skära ner sin verksamhet och för första gången sedan mitten på 60-talet ökar de offentliga utgifterna i något långsammare takt än den beräknade tillväxten i bruttonationalprodukten. Det allmännas andel av den samlade kakan växer således inte. Detta är i och för sig en prestation som det finns all anledning att uppskatta, men ändå, trots denna den borgerliga regeringens insats, uppgår budgetunderskottet till någonstans mellan 50 och 55 miljarder kronor, det vill säga till mer än 10 procent av BNP. Den utländska upplåningen måste fortsätta att öka och inflationstrycket i ekonomin får ny påspädning.

Mot bakgrund av de ytterligt allvarliga framtidsutsikter som i dag gör sig gällande vad beträffar fortsatta oljeprisstegringar, långsammare tillväxttakt i världsekonomin

och skärpt inflation finns det anledning att fråga om herr Mundebos försiktiga strategi räcker till. Budgetministern försäkrar i intervju efter intervju att den enda framkomliga vägen är, som han ser det, att gå långsamt fram, att hålla tillbaka nya utgifter men inte skära i de gamla. Redan gjorda åtaganden får inte omprövas! Det låter sympatiskt och är naturligtvis den handlingslinje som är lättast att få stöd för i Sveriges riksdag, men frågan är om den vägen leder bort från det slutliga beroendet av den internationella valutafonden.

Med herr Mundebos strategi riskerar vi två ting: För det första att vi får en stagnerad, underförsörjd och allt otidsenligare offentlig sektor där alla nya insatser och nya tankar får nej bara för att de är nya, medan all möjlig gammal organisation, i dag kanske inte lika angelägen, får vara kvar och kosta pengar bara för att den redan finns. Den andra risken med herr Mundebos linje är den som redan avtecknar sig i årets budget, det vill säga att nedskärningen av de offentliga utgifterna inte blir tillräckligt kraftig. Den sk budgetautomatiken fortsätter att pressa Sverige allt längre in i en engelsk och dansk situation.

Många oberoende debattörer, en Ingemar Ståhl, en Erik Höök, fortsätter att presentera idéer om hur valfrihet och konkurrens skall kunna föras in i det offentliga trygghetssystemet. Hur grundtryggheten skall kunna bibehållas, samtidigt som den enskilde konsumenten av tjänster får mer att säga till om och insatsen av skattemedel kan minskas. Det är inga utopier som diskuteras, flera av systemen finns redan i flera västeuropeis-

ka länder. De bygger på en strävan att kombinera marknadsekonomins principer med den trygghet som ett socialförsäkringssystem skall garantera. Sjukförsäkringssystem kan utformas så att val av läkare och vårdnivå möjliggöres. I Danmark finns den sk skolpengen som gör det möjligt för föräldrarna att välja skola för sina barn.

Tre-partiregeringen har all anledning att ta de nya tankar som framföres i debatten om den offentliga sektorn på allvar. Det är inte genom en försiktig nej-till-allt-nytt-atti-

tyd som de borgerliga axlar sitt tunga regeringsansvar. Tiden är nu mogen för omprövning och för nya djärva grepp. Skall Sverige undgå att glida vidare in i det stagnerande planhushållningssamhället måste socialförsäkringssystemet ges en ny struktur och marknadsekonomins principer tas till heders igen, såväl inom offentlig som enskild sektor. Uppgiften är desto angelägnare som detta är enda sättet att trygga det öppna, fria samhället som vi alla önskar.